

TURKALENDER 2012

Lærerike turer med kultur- og naturveileder
i Vest-Agder og Aust-Agder

DNT Sør

Friluftsrådet
for Lindesnes-
regionen

Lister
Friluftsråd

Skogselskapet i
Vest-Agder

Midt-Agder
Friluftsråd

LÆRERIKE TURER MED NATURLOS

Naturlos på turen

På turene er det alltid med minst en naturlos. Naturlosene skal ivareta alle deltakerne og berike turen med sine kunnskaper og ferdigheter.

Turer med spesielle tilrettelegginger er merket med følgende ikoner:

BARNETUR

RULLESTOL-
TILGJENGELIGNATUR-
MANGFOLD

FAMILIETUR

KULTURMINNE

SYKKELTUR

VOKSENTUR

PADLETUR

Gratis

Naturlosturer er gratis for alle. Noen turer har tilbud om transport og annet for en rimelig kostnad. Enkelte turer krever også påmelding.

Informasjon

Trenger du å vite mer om turen kan du kontakte den enkelte arrangør eller Midt-Agder Friluftsråd – 95 85 11 11. Mange av turene blir også annonsert i avisa – se etter naturloslogoen. På nettsidene www.naturlos.no finner du denne brosjyren for begge Agderfylkene.

TURER MED DNT SØR

Tirsdagsturene TUR PÅ DAGTID

Turer for alle aldre og form hver tirsdag hele året, unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Fontenen på torvet (ved Domkirka)

Tid: Kl. 11.00

For mer informasjon se turprogram www.dntsor.no
Kom gjerne innom i vårt tursenter i Kirkegata 15.

Onsdagsturene med senior II

Et tilbud for dere som vil gå litt roligere og kortere, hver onsdag hele året unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Varierer, se turprogram www.dntsor.no

Tid: Kl. 10.30

Torsdagsturene med senior I

Turer i Kristiansandsområdet for spreke seniorer hver torsdag hele året, unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Varierer, se turprogram www.dntsor.no

Tid: Kl. 10.30

LILLESAND OG OMEGN TURISTFORENING

Tirsdagsturene

Rusletur hver tirsdag for de som er dårlige til bens. Ta gjerne med staver. Ingen turer i juni, juli og august.

Område: Lillesand Møtested: Røde Kors-huset

Tid: Kl. 11.00 Kontaktperson: Berit Haus Olsen

Tlf: 37 27 04 47 / 97 95 62 00

Onsdagsturene

Senior-rusletur for spreke seniorer hver onsdag hele året unntatt i juni, juli og august. Ta gjerne med staver.

Område: Lillesand Møtested: Røde Kors-huset

Tid: Kl. 11.00 Kontaktperson: Ove Haus Olsen

Tlf: 37 27 04 47 / 97 95 62 00

GUIDEDE BYTURER I KRISTIANSAND

JUL-AUG
MANDAGER
09-06

Blomstervandring Myren gård

Hver mandag fra 9. juli til og med 6. august. Myren gård (1854) er et av de flotteste sveitserhusene nord for Alpene. Det blir omvisning med guide i hovedhuset og grafikkverksted, samt vandring i parken og enkel kafé.

Område: Myren gård, Kristiansand **Turlengde:** 2 km på vei og sti
Møtested: Myren gårds gårds plass (Myrbakken 5)
Tid: Kl. 18.00 - 20.00
Naturlos: Siren Bulie
Arrangør: Myrens venner Tlf: 95 43 97 42

JUL-AUG
TIRSDAGER
10-07Byvandring- "vi banker på..."
en dør i Posebyen

Hver tirsdag fra 10. juli til og med 7. august. Byhistorie + historikk om enkelte hus (ikke tilgjengelig for rullestoler inne).

Område: Kristiansand sentrum
Turlengde: 1,5 km på vei
Møtested: Fontenen på Torvet **Tid:** Kl. 18.00 - 20.00
Naturlos: Kristiansand Turistkontor
Arrangør: Kristiansand Turistkontor Tlf: 38 12 13 14

JUN-JUL
ONSDAGER
20-18

Allsang i Ravnedalen

Det blir allsang i Ravnedalen hver onsdag fra 20. juni til og med 18. juli. Byens sangforeninger leder an. Café Generalen er åpen.

Område: Ravnedalen, Kristiansand
Turlengde: 1 km på vei og sti
Møtested: Ravnedalen Naturpark **Tid:** Kl. 19.00 - 20.00
Naturlos: Korene i Kristiansand
Arrangør: Korene i Kristiansand
20/6 - Kristiansand Damekor
27/6 - BUL-koret
4/7 - Kristiansand sangforening
11/7 - Kristiansand Håndverkerforening
18/7 - Shantykoret

JUL-AUG
TORSDAGER
12-09

Tur til Baneheia/Christiansholm festning

Hver torsdag fra 12. juli til og med 9. august. Kulturvandring til Baneheia eller Christiansholm festning.

Område: Kristiansand
Turlengde: Ca. 2 km
Møtested: Fontenen på Torvet **Tid:** Kl. 18.00
Naturlos: Kristiansand Turistkontor
Arrangør: Kristiansand Turistkontor Tlf: 38 12 13 14

JUL-AUG
SØNDAGER
01-05

Oppvisning med Christianssand Compagnie

Hver søndag fra 1. juli til og med 5. august. Omvisning på Christiansholm Festning og oppvisning med kanoner og musketter fra 1700-tallet. Guidene er kledd i uniformer fra denne tida. Det åpnes opp inn til festningen når den ikke er utleid.

Område: Kristiansand
Møtested: Christiansholm Festning **Tid:** Kl. 12.00 - 15.00
Naturlos: Christianssand Artillerie Compagnie
Arrangør: Christianssand Artillerie Compagnie
Tlf: 41 49 39 28

MAI
SØNDAG
06

Vandring gjennom Skråstadheia

Tradisjonsrik vandretur fra Venesla til Kristiansand gjennom et av regionens viktigste friluftsområder. Velg mellom lang tur fra Lomtjønn (19 km) og kortere tur fra Saga (10 km). Informasjon om natur og kultur underveis. Samling og servering av bålcaffe på "Den omvendte båt" ca. kl. 14.

Område: Skråstadheia, Venesla og Kristiansand
Turlengde: 19 km eller 10 km på sti og ulendt terreng
Møtested: Hokus Pokus barnehage ved UiA (buss herfra til startsted)
Tid: Kl. 09.00 for lang tur og kl. 11.00 for kortere tur.
Naturlos: Statens Naturoppsyn, IK Gimletroll og Midt-Agder Friluftsråd
Arrangør: IK Gimletroll og Midt-Agder Friluftsråd
Tlf: 95 85 11 11, www.midt-agderfriluft.no
Pris: kr 50,- (v/p) kr 20,- (b) for transport med buss

MAI
SØNDAG
06

I barnevandrerens fotspor

Først får vi omvisning og mat ved Barnevandrercenteret. Så kjører vi videre til Sveindal, hvor vi følger den gamle ferdselsveien til Abusland. Turen går blant annet forbi en heller hvor barnevandrerne overnattet. Vi skal også innom et bjørnehi, hvor vi ennå kan se restene etter bjørnens grasseng. Bussen går fra Abusland tilbake til Evje.

Område: Audnedal og Evje og Hornnes
Turlengde: 9 km på vei og sti
Møtested/Tid: Buss fra Evjemoen kl. 09.00
Naturlos: Odd Harald Robstad
Arrangør: Aust-Agder Turistkontor, Sogelaget i Evje og Hornnes og Risdal Touring
Tlf: 37 93 15 15
Pris: Busstransport og bevertning, pris opplyses ved forespørsel.
Ønsker påmelding innen 1. mai!

MAI
SØNDAG
06

Ordførerens tur i Flekkefjord

Rundtur på Hidra - Ytre Veisdal - Langelandsfjell - Hummerås - Ytre Veisdal
Turen starter på god kjerrevei - Langelandsveien - som tidligere ble brukt som adkomstvei til gården Langeland. Etter ca. en halv time slutter kjerreveien og turen går videre på sti. På toppen (290 moh.) står Langelandsstøtta som et minne om hundreåret 1814-1914. Turen fra Langelandsfjellet ned til Hummeråse byr på panoramautsikt ut over havet. Utsikten går fra Listalandet til Å-gapet med Nordsjøen i mellom. Til høyre for stien nedover mot Hummerås ses Lovfjellet hvor Hydras innbyggere feirer påske, og til venstre for stien ligger "Oddrestein", steinen som snur seg etter kaffelukten på Hummerås.

Område: Hidra, Flekkefjord
Turlengde: Turen går på vei og sti og tar ca. 95 minutter.
Møtested: P-plass på Ytre Veisdal
Tid: Kl. 11.00. Ferje fra Kvellandstrand kl. 10.35
Naturlos: Oddvar Larsen og Jan Sigbjørnsen (ordfører)
Arrangør: Flekkefjord og Opland Turistforening
Tlf: 90 86 40 98

MAI
SØNDAG
06**Sesongåpning på Bragdøya**

Kl. 11.00: Bragdøya rundt, blå løype. Ca. 4 km på sti og ulendt terreng. Varighet 1,5 - 2 timer.
Kl. 13.00: Kulturvandring, omvisning på kystkultursenteret, vandring innover øya til minnelunder for russiske krigsfanger. Turen går på vei og sti. Varighet ca. 1,5 timer.
Åpent kystkultursenter med kafé, leker og aktiviteter for barn, motorutstilling, disponible robåter med mer. Egen annonse kommer i Fædrelandsvennen.

Område: Bragdøya, Kristiansand

Møtested: Turene starter ved kafeen på Kystkultursenteret
Tid: Kl. 11.00 på Bragdøya. Båt fra Lumber i Vågsbygd. Skyss hver halvtime fra kl.10.30-12.00. Retur kl. 14.00, kl. 15.00 og kl. 16.00

Naturlos: Medlemmer av Bragdøya Kystlag**Arrangør:** Bragdøya Kystlag

Tlf: 38 08 55 66, www.bragdoya.no

Pris: Båtskyss kr 40,-(v), kr 20,-(b)MAI
SØNDAG
06**Listakysten rundt 2012 – Havik-Østhasselstrand**

Natur og kultur langs Listakysten. Turen avsluttes på Østhassel redningsstasjon med omvisning.

Område: Havik, Farsund**Turlengde:** 7 km på sti og strand**Møtested:** Havik **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Henning Sørensen**Arrangør:** Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista

Tlf: 91 63 48 99

MAI
SØNDAG
06**Tur til Kua**

På veien til Kua legger vi inn en stopp i Røverhåla, under en stor heller.

Område: Mandal**Turlengde:** 4 km på vei og sti**Møtested:** Kleven brygge **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Jan Syvertsen**Arrangør:** Naturvernforbundet i Mandal

Tlf: 90 11 75 99

MAI
SØNDAG
06**Landås-tunnelen**

Vi møtes på Landås og går inn til en veldig flott gruve som nå benyttes i næringsvirksomhet! Matpause tar vi i gruve-tunnelen. Der vi får høre litt lokalhistorie og planer for videre utvikling av området.

Område: Landås, Iveland**Turlengde:** 4 km på sti

Møtested: Sving av rv. 9 ca. 2 km sør for Gocart-banen på Hornnes. Følg skilt mot Vegusdal. Følg veien ca. 5 km og sving av mot Landås. Kjør til veis ende.
Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Petter Alexander Hjertholm**Arrangør:** Iveland kulturkontor

Tlf: 92 42 98 31

MAI
SØNDAG
06**Sykkeltur med innlagt hinderløype**

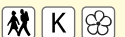
Sykling på sykkelstier i Vågsbygd, tilpasset barn i 3 - 4 års alderen. Fint å ha med sykkelvogn. Ta med mat og drikke.

Område: Vågsbygd, Kristiansand**Turlengde:** 3 - 4 km på sti**Møtested:** Vågsbygd idrettsplass ved ballbingen**Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Jostein Austvik**Arrangør:** Barnas Turlag Vågsbygd Tlf: 91 62 11 85MAI
LØRDAG
12**Lauvåsen**

Vi går på kveldstur til Lauvåsen som ligger i den nordlige delen av Vennesla. Vi kommer til å lytte til fugler og får oppleve et unikt naturområde.

Område: Lauvåsen, Vennesla**Turlengde:** 4 km på vei og sti i ulendt terreng**Møtested:** Lauvås, Vennesla **Tid:** Kl. 17.00 – 21.00**Naturlos:** Jan Thomassen**Arrangør:** Naturvernforbundet i Vennesla

Tlf: 41 27 89 71

MAI
SØNDAG
13**Bygland-Kvipt**

Turen går fra Bygland til Fyresdal og Kvipt. Turen er ca. 12 km lang. Vi regner med å bruke 5-7 timer på turen, så deltakerne må være i alminnelig god form for å delta. Underveis følger vi delvis den ruta som Dronning Sonja gikk, når hun kom til Kvipt for noen år siden. Vel framme på Kvipt blir vi orientert om gårdens historie og hva de nå livnærer seg av på gården. Et godt måltid venter oss også - rømmegrout med spekemat! Bussen går fra Kvipt tilbake til Evje.

Område: Bygland - Fyresdal**Turlengde:** 12 km på sti i ulendt terreng**Møtested/Tid:** Buss fra Evjemoen kl. 09.00.**Naturlos:** Odd Harald Robstad**Arrangør:** Aust-Agder Turistkontor, Sogelaget i Evje

og Hornnes og Risdal Touring

Tlf: 37 93 15 15

Pris: Busstransport og bevertning. Pris opplyses på forespørsel. Ønsker påmelding innen 1. mai!

MAI
SØNDAG
13**Sokndalstur**

Fin familietur i lett terreng, litt bratt i starten.

Vi følger den gamle ferdselsveien fra Åna Sira mot Sokndal til Gården Eikeland. Videre går vi fra Eikeland til Eikeli.

Område: Åna Sira/Sokndal, Flekkefjord**Turlengde:** 5 km på sti**Møtested:** Rutebilstasjonen i Flekkefjord (egen bil)**Tid:** Kl. 10.00**Naturlos:** Flekkefjord og Oplands Turistforening**Arrangør:** Flekkefjord og Oplands Turistforening

Tlf: Se annonse

MAI
SØNDAG
13

Aktivitetsdag på gården Li

Bli med på en aktiv dag i Flekkefjord turistforenings egen "Basecamp" på gården Li! Dette blir en heldagstur for de som ønsker det – eller andre vil kanskje bare komme innom via landeveien eller sjøveien for deler av dagen? Vi starter turen fra p-plassen på Fidsel og følger turstien inn til Li. I Li og i Dåtlandstrand blir det aktiviteter som ungene kan delta på. Denne turen anbefales for barn fra ca. 5 år, da det er et stykke å gå inn. En flott mulighet til å overnatte på gården Li fra lørdagen. Vanlig turistforenings hyttepriser.

Område: Hidreheia, Flekkefjord

Turlengde: Turen går på sti i ulendt terreng

Møtested: Fidsel, avkjørsel fra Kvanvik mellom Åna Sira og Flekkefjord

Tid: Kl. 10.00 på Fidsel, ellers etter eget ønske. Stien ut til Li er merket.

Naturlos: Barnas Turlag - Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Barnas Turlag - Flekkefjord og Oplands Turistforening

Tlf: 40 47 70 99, www.turistforeningen.no/flekkefjord/

Pris: Kun hvis overnatting. Aktivitetene er gratis.

Påmelding hvis overnatting

MAI
SØNDAG
13

Vandretur på historisk vei

Turen følger gamleveien – Allmannaveien mellom Herefoss og Søre-Herefoss. Turen starter ved Herefoss skole og går til Direnes (Odden).

Område: Herefoss

Turlengde: Ca. 4 km på til dels ulendt sti

Møtested: Herefoss skole

Tid: Kl. 11.00 (Buss fra Tomta på Birkeland kl. 10.00)

Naturlos: Kristen Rosåsen og Hans Arne Topland

Arrangør: Birkenes Historielag

Pris: Busstransport kr 50,- pr. person

Tlf: 37 27 86 31 / 90 88 85 38

MAI
SØNDAG
13

Røynestøl og Digrevarden

Turen går først til gården Røynestøl i Kvås på traktorvei og på sti. Fra Røynestøl går turen videre til Digrevarden. Her er det ikke sti, en går i skog og på myr. Digrevarden ligger på grensen mellom Lyngdal og Lindesnes og en kan se stedet der Lyngdal, Audnedal og Lindesnes møtes.

Område: Kvås/Røynestøl, Lyngdal

Turlengde: 8,5 km på vei og sti

Møtested: P-plass langs veien ved Gusevannet Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Ingrid Prestjord Kjørвик

Arrangør: Lyngdal Historielag / Lyngdal kultursenter KF

Tlf: 38 33 40 40

MAI
SØNDAG
13

Sykkeltur Birkeland-Lillesand

Turen går i idylliske omgivelser langs små grusveier og på den gamle jernbanelinja. Turen passer for hele familien – vi tar oss god tid. Husk niste, drikk, lappesaker og hjelm.

Område: Vestre-Grimevann, Birkeland

Turlengde: Ca. 25 km

Møtested: Tobias Jorde i Birkeland sentrum v/Coop

Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Harald Flaa (DNT Sør) og Kjetil Fosshem (MAF)

Arrangør: DNT Sør og Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 41 51 32 69 / 48 10 37 57, www.midt-agderfriluft.no

MAI
SØNDAG
13

Kjentmannstur til Ågerøya

Ågerøya var ei viktig øy på seilskutetiden, med egen skole, to butikker, styrmannskole, skomaker og flere rederier. Vi skal ha en rusletur på øya hvor vi går innom den gamle uthavna Stranda, som var sentrum på øya under seilskutetiden. Ellers så kan øya by på masse flott kulturlandskap og idyllisk natur. Ta med niste og redningsvest.

Område: Ågerøya, Lillesand

Turlengde: Ca. 3 - 4 km på vei og sti

Møtested: Kjøpmannsvik i Høvåg

Tid: Kl. 14.00 (i Kjøpmannsvik), retur fra Ågerøya kl. 17.00

Naturlos: Kjentfolk fra øya

Arrangør: Høvåg museums- og historielag Tlf: 47 39 62 37

Pris: Båttransport. Ønsker påmelding grunnet båtskysse

MAI
TIRSDAG
15

Ramsløkjakt ved Gillsvann

Vandring langs Gillsvann for å lete etter spiselige planter i naturen. Botanisering underveis. Sanking av ramsløk (gammel nyttevekst).

Område: Gillsvann, Kristiansand

Turlengde: 1 - 2 km på grusvei

Møtested: P-plassen ved Justvik småbåthavn Tid: Kl. 18.00

Naturlos: Hanne Katinka Hofgaard og Ovin Odø

Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening

"Blomkålsoppen" Tlf: 93 83 42 87

MAI
TIRSDAG
15

Sykkeltur Randesund

Vi sykler en ettermiddagstur langs småveiene i Randesund. Turen går stedvis på trafikkerte veier. Husk drikk, lappesaker og hjelm.

Område: Randesund, Kristiansand

Turlengde: Ca. 15 km

Møtested: Sukkevann idrettspark v/idrettshallen

Tid: Kl. 18.00 (til ca. kl. 20.00)

Naturlos: Kjetil Fosshem (MAF)

Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 48 10 37 57, www.midt-agderfriluft.no

MAI
SØNDAG
20

Over Håfjellan og langs den fredede Daleveien

Turen går fra Øyfid bru, sør for Øyslebø over Håfjellan til Holmesland. Vi får se flott utsikt ned i Jøtulfossen, Haugefossen og utover dalen. Tilbaketuren går langs den fredede Daleveien.

Område: Marnardal, Mandal

Turlengde: Ca. 6 km på vei og sti

Møtested: Øyfid bru, ca. 1 km sør for Øyslebø på vestsiden av elva Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Anve Njål Øyslebø, Ole Bertil Madsen og Einar Myrseth

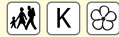
Arrangør: "Seniorturene" Tlf: 97 18 92 92

MAI
SØNDAG
20

Åroslandet rundt

Hovedtema på turen vil være kulturminner og naturmangfold i området.

Område: Åroslandet, Søgne

Turlengde: 3 km på vei og sti

Møtested: P-plassen v. Krossnesveien, rett etter avkjørselen fra Årosveien. Tid: Kl. 11.00 – 14.00

Naturlos: Laila Haakonsen og Peder Johan Pedersen

Arrangør: Naturvernforbundet i Søgne Tlf: 45 60 56 46

MAI
SØNDAG
20

Ramsløktur til Tjomsevann

Tur hvor vi lærer om ramsløk som gammel nyttevekst. Ta med pose.

Område: Tjomsevann, Søgne

Turlengde: 2 - 3 km på sti i ulendt terreng

Møtested: P-plass ved Søgne gamle prestegård Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Hilde Johannesen

Arrangør: Vest Agder sopp og nyttevekstforening, "Blomkålsoppen" Tlf: 40 07 36 25

MAI
SØNDAG
20

Stordrange

Turen går fra skytterlagets hus på Flikka til Stordrange hvor det blir samling på skolehuset med orientering om gården, skolehistorie o.a. Videre skal vi se på nedlagte gårdssager og kvern på Stordrange. Rundturen fortsetter deretter til den fraflyttede gården Fladen hvor vi får høre litt om denne gårdens historie.

Område: Flekkefjord Turlengde: Ca. 5 km på vei og sti

Møtested: Flikka Skytterlag (E39 v/ avkjørsel til Gyland)

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Svein Grønsund og Jostein Stordrange

Arrangør: Flekkefjord Historielag Tlf: 41 60 37 54 / 95 20 40 28

MAI
SØNDAG
20

Tur til den gamle losøya - Ramsøya

Vi går med båt frå gamle Skottevik brygge i Høvåg. På turen får vi høre om følgende temaer; livet i fjæra, lyngheier, ballastplanter og hageplanter frå Europa. Alle må ha med redningsvest til båtturen. Ta med mat og drikke!

Område: Høvåg, Lillesand

Turlengde: Ca. 2 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Skottevik brygge, øst for campingplass

Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Jorunn Årstøl Stålsett

Arrangør: Naturvernforbundet i Lillesand

Tlf: 90 16 31 91 / 37 27 12 65

Pris: Båtskyss kr 50,- for voksne, gratis for barn

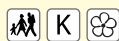
Ønsker påmelding grunnet båtskyss! – Tlf: 95 74 79 83

MAI
SØNDAG
20

Listakysten rundt 2012 – Østhaselstrand til Vestbygd

Turen går fra Østhaselstrand til Vestbygd, og avsluttes med omvisning på Listeskøyta Kystkultursenter.

Område: Østhaselstrand, Farsund

Turlengde: 6,5 km på vei, sti og strand

Møtested: Østhasel strand Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Theodor Erling Tønnesen (guide for Listeskøyta)

Arrangør: Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista Tlf: 91 63 48 99

MAI
SØNDAG
20

Fra have til have med "Kor som helst"

Vi møtes på p-plassen på Myren gård og vandrer til Pers have via Amalienborg sammen med "Kor som helst". Ta med niste.

Område: Vågsbygd, Kristiansand

Turlengde: Ca. 2 km på vei og i hage

Møtested: P-plassen Myren gård Tid: Kl. 14.00

Naturlos: Siren Bulie, Kjellaug Eik, Normann Liene, Per Ullstrup og Svein Ole Breland

Arrangør: Parkvesenet i Kristiansand, Myrens venner og Stiftelsen Pers Have Tlf: 98 23 47 45

MAI
SØNDAG
20

Historisk rusletur ved Vigeland Hovedgård

Vi rusler rundt på området rundt Vigeland Brug og Vigeland Hovedgård, og får historiske innblikk i livet her før i tiden.

Område: Venesla Turlengde: 1-2 km på vei

Møtested: Vikeland, ved Kvivollen (følg skilt fra rv. til Vigeland Brug) Tid: Kl. 14.00

Naturlos: Yngvar Hannevik og Torbjørn H. Olsen

Arrangør: Venesla Historielag Tlf: 95 72 59 27

MAI
ØNSDAG
23

Fuglesangstur i Jegersberg

Vi spaserer på vei og sti i et fuglerikt område og naturlosene forteller om fuglelivet og hvilke fugler som synger. CD'er med de vanligste fuglesangene fås kjøpt.

Område: Jegersberg, Kristiansand Turlengde: 2 - 3 km

Møtested: P-plassen ved Hokus Pokus barnehage bak hovedbygget på UiA Tid: Kl. 18.00

Naturlos: Øyvind Fjeldsgård og Rolf Sunde

Arrangør: Norsk Ornitologisk Forening Kristiansand og omegn lokallag Tlf: 45 21 81 78

MAI
SØNDAG
27

Kulturdag ved Tollkohedlaren

Frå Sirdal Fjellmuseum blir det transport med veteranbilar, veteranbussen Turisten, eller så kan ein gå inn. Ved Tollkohedlaren blir det orientering ved Magnar Undheim, Torjus Kvæven og friluftskonsert med Kirsten Bråten Berg og Daniel Sanden Varg. Dette er eit jubileumsarrangement for Kvævemoen kapell.

Område: Kvæven, Øvre Sirdal

Turlengde: 4 km på vei

Møtested: Sirdal Fjellmuseum Tid: Kl. 14.00

Naturlos: Magnar Undheim

Arrangør: Sirdal kyrkjelyd Tlf: 38 37 16 00

MAI
MANDAG
28**Fellesfrokost på Kantafjellet på Toplandsheia**

Det er merka løype fra p-plassen på Toplandsheia. Etter frokosten blir det fellestur for de som ønsker det til Dobbedalssteinen – en tur på ca. 4 km. Det er også mulighet for en fin topptur til Tvitjennknatten. 20 kulturorienteringsposter er lagt ut i nærheten. Kulturorienteringskonvolutt med klippekort og kart kr 120,-. De selges på BEST på Birkeland. Det vil også bli mulig å kjøpe dette på Kantafjellet denne dagen.

Område: Birkenes**Turlengde:** 1 km til Kantafjellet og rundløype via Tvitjennknatten 3,3 km**Møtested:** Kantafjellet, like ved p-plassen på Toplandsheia**Tid:** Kl. 10.00**Naturlos:** Kristen Rosåsen og Knut Topland**Arrangør:** O-gruppa Birkenes IL og kulturkontoret**Tlf:** 93 82 64 99 / 99 52 74 47MAI
MANDAG
28**Tur til Grottevarde**

Bli med på tur til toppen av Grottevarde. Den ligger i naturskjønne omgivelser med utsikt over skjærgården og Lindesnes Fyr.

Område: Skjernøy, Mandal**Turlengde:** 4 km**Møtested:** Innkjøring til Skjernøysund gård, anvisning**Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Knut B. Knudsen og Svein Berge**Arrangør:** Skjernøy Historielag Tlf: 90 58 87 92 / 41 46 37 22MAI
MANDAG
28**Øvre Steinsland – Tingvatn**

Tur frå Øvre Steinsland til Tingvatn i Hægebostad. Turen går på traktorveg og ute i terrenget. Grei familietur, men med ein del bratte bakkar.

Område: Hægebostad**Turlengde:** 6 km**Møtested:** Bjærum skule **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Rune Eikeland og lokale kjentfolk**Arrangør:** Hægebostad Sogelag Tlf: 90 03 28 52MAI
ONSDAG
30**Fuglesangstur på Randøya**

Vi spaserer på vei og sti i et fuglerikt område og naturlosene forteller om fugtelivet og hvilke fugler som synger. CD'er med de vanligste fuglesangene fås kjøpt.

Område: Randøya, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 3 km**Møtested:** Brygga i Kongshavn, gratis båtskysst til øya**Tid:** Kl. 18.00, avreise brygga i Kongshavn**Naturlos:** Rolf Sunde og Håkon Helleseng**Arrangør:** Norsk Ornitologisk Forening, Kristiansand og omegn lokallag Tlf: 41 93 16 23JUNI
LØRDAG
02**Natur og kulturminner, Monsøya rundt**

Rundtur på Sognes største øy med glimt fra stedets historie, natur og kulturminner. Ny-Hellesund har fått nasjonal betydning som fredet uthavn etter kulturminneloven, og deler av øysamfunnet inngår også i et landskapsvernområde og har slik sett også nasjonal betydning.

Område: Monsøya, Ny-Hellesund**Turlengde:** 2 km på vei, noe ulendt terreng.**Møtested:** Høllen, for rutebåt, kl. 09.30 – retur kl. 15.00**Tid:** Kl. 10.00 Vilhelm Krags Brygge**Naturlos:** Peder Johan Pedersen**Arrangør:** Foreningen "Skolehuset" Ny-Hellesund**Tlf:** 45 60 56 46JUNI
LØRDAG
02**Tveit kirke og skålegropene på Nedre Timenes**

Vi møtes ved Tveit kirke. Der vil Fylkeskonservator Frans-Arne Stylegar fortelle om det som er både utenfor og inni kirken. Deretter kjører vi til Nedre Timenes og får se den private samlingen av oldsaker som Aanon Timenes eier. Her vil også Stylegar forklare og fortelle om det vi får se. Etter kaffepausen går vi og ser på skålegropene som ligger på gården.

Område: Tveit, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 1 km på vei og sti. Delvis tilgjengelig for rullestol.**Møtested:** Tveit kirke **Tid:** Kl. 10.30, egen bil**Naturlos:** Leiv Torstveit**Arrangør:** Museets venner Kristiansand Tlf: 38 09 39 82

JUNI
SØNDAG
03**Fra Åraksbø til Dale**

Fra Åraksbø går turen opp på heia til Åraksvannet. Her starter fotturen gjennom det storslagne naturreservatet Årdalen. Turen er ca. 13 km i lett terreng. Vi starter på ca. 580 moh. og går i mål på Dale ca. 320 moh. Underveis passerer vi Åraksfossen og Rukanfossen - sistnevnte ei perle i villmarka med sine 45 m frie fossefall. Turen tar ca. 5 timer. På Dale venter bussen, som tar oss med til Hillestad Galleriet i Tovdal. Her serveres det Hillestad suppe og den berømte kringla med kaffe/te. Her får vi høre historia om galleriet og får anledning til både å se og kjøpe flotte smykker og annet. Turen går deretter med bussen tilbake til Evje.

Område: Tovdal, Åmli**Turlengde:** 13 km i lett terreng**Møtested/Tid:** Buss fra Evjemoen kl. 09.00.**Naturlos:** Odd Harald Robstad**Arrangør:** Aust-Agder Turistkontor, Sogelaget i Evje og Hornnes og Risdal Touring Tlf: 37 93 15 15 / 45 22 66 01**Pris:** Busstransport og bevertning. Pris opplyses på forespørsel. Ønsker påmelding innen 27. mai!JUNI
SØNDAG
03**Topptur til Tomlongsheia**

Familietur i litt bratt terreng mellom Sira og Tonstad. Vi følger merket sti fra Ytre Jendal til Tomlongsheia, hvor man har en fin utsikt. Tilbake går vi samme vei, eller ned til Ramsli.

Område: Flekkefjord**Turlengde:** 5 km på sti i ulendt terreng**Møtested:** Rutebilstasjonen i Flekkefjord Tid: Kl. 10.00**Naturlos:** Flekkefjord og Oplands Turistforening**Arrangør:** Flekkefjord og Oplands Turistforening**Tlf:** se annonseJUNI
SØNDAG
03**Odderøyadagen**

Guidet tur på Odderøya. Konsert ved kafeen.

Område: Odderøya, Kristiansand**Turlengde:** 2 km på vei og sti**Møtested:** Porten, Odderøya Tid: Kl. 11.00**Naturlos:** Jon A. Johannessen og Harald Flå**Arrangør:** Odderøyas venner Tlf: 41 51 32 69JUNI
SØNDAG
03**Sykkeltur til Rossevang med kanopadling**

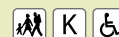
Rolig sykling til Rossevang. Her blir det øyhopping og rast på en av holmene i østenden av vannet. Ta med redningsvest, sitteunderlag, niste og drikke.

Område: Vågsbygd, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 3 km på vei og sti. 2 - 3 km padling**Møtested:** Møtested: P-plassen v/Meny, Langeneskrysset**(Sagmyra) i Kristiansand. Ønsker du en kortere sykkelturn uten biltrafikk, møter du ved bomveg noen hundre meter forbi Bråvannskrysset. Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Jostein Austvik **Arrangør:** Barnas Turlag Vågsbygd**Tlf:** 91 62 11 85, www.dntsr.no**Pris:** Kr 50,- for leie av kano**Påmelding:** Innen 31. mai til DNT SørJUNI
SØNDAG
03**Listakysten rundt 2012 – Vestbygd til Verevågen**

Turen går fra Vestbygd til Verevågen via Lista Fyr. Vi besøker fuglestasjonen og får oppleve natur og kultur langs Listakysten.

Område: Lista, Farsund**Turlengde:** 7 km på vei og sti**Møtested:** Listeskøyta Kystkultursenter Tid: Kl. 11.00**Naturlos:** Stein Nordhaue og Margrethe Wold (fuglestasjonen)**Arrangør:** Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista**Tlf:** 91 63 48 99JUNI
SØNDAG
03**Naturlos i Thorbjørn Egners rike på Gismerøya**

Turen går på Gismerøya hvor familien til Thorbjørn Egner leide et sommerhus i 1950. Der fikk han kontakt med en spennende kystkultur, som han senere har illustrert og gjenfortalt fra.

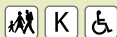
Område: Gismerøya, Mandal**Turlengde:** 4 km på vei og sti.**Møtested:** Kleven brygge Tid: Kl. 11.00**Naturlos:** Jan Syvertsen**Arrangør:** Naturvernforbundet i Mandal**Tlf:** 90 11 75 99 / 90 06 04 62JUNI
SØNDAG
03**Vandretur på Møvik fort**

Vi vandrer langs den nedlagte jernbanetraseén på fortsområdet. Turen gjennom det militærhistoriske landskapet er beskrevet i Festningsløypa for Møvik fort som deles ut på p-plassen ved starten på vandreturen. Dersom du ønsker det, kan du også ta turen på egenhånd. Løypa er de fleste steder egnet for barnevogn og rullestol. Kanonmuseet er åpent for besøk!

Område: Kroodden, Vågsbygd, Kristiansand**Turlengde:** 2,5 km på vei, delvis egnet for rullestol/barnevogn**Møtested:** Kanonmuseets p-plass på Møvik/Kroodden**Tid:** Kl. 12.00**Naturlos:** Arild Andersen og Knut Gundersen**Arrangør:** Nasjonale festningsverk (Forsvarsbygg) og**Kanonmuseet Tlf:** 48 04 33 07JUNI
SØNDAG
03**Kjosdalen - Tur til Storevann og Bråvann**

En grei og flott tur på god grusvei til Storevann. Flott steindemning og noen fine detaljer langs bekken. Passer for elektrisk rullestol.

Område: Kjosdalen, Vågsbygd, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 4 km på vei**Møtested:** P-plassen ved inngangen til Kjosdalen**Tid:** Kl. 12.00**Naturlos:** Astrid og Per Svein Staalesen**Arrangør:** Norges Handikapforbund - Kristiansand**Tlf:** 92 65 33 93

JUNI
SØNDAG
03**Kulturminnesteinen**

Turen startar frå p-plassen ved Grindheim Kyrkje. Turen går langs skogssti til minnesteinen. Inskripsjonen i steinen er frå 1632. Det blir kaffikoking nede ved garden. Ta med mat og anna drikke. Deretter blir det høve for dei som ønskjer det, å gå ein litt lengre tur til eitt utsiktspunkt over Byremoområdet. Vidare er det retur til p-plassen langs same veg.

Område: Grindheim, Audnedal**Turlengde:** 3 km på vei og sti**Møtested:** Grindheim kyrkje **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Ådne Fidjeland**Arrangør:** Grindheim Mållag og Grindheim Bygdekvinneag

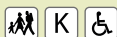
Tlf: 38 28 02 82 / 46 90 67 25

JUNI
SØNDAG
03**Tur til Topstad**

Vi besøker den nedlagte gården Topstad og får høre kjentfolk fortelle om stedet.

Område: Øvrebø, Vennesla**Turlengde:** Ca. 3 km på vei og sti**Møtested:** Poddetjønn, veien mellom Homstean og Stallemo**Tid:** Kl. 14.00**Naturlos:** Kjentfolk**Arrangør:** Øvrebø Historielag Tlf: 95 27 46 33JUNI
SØNDAG
03**Pilgrimsvandring**

Vi møtes ved Harkmark kirke for å kjøre sammen ut til Tregde. Derfra går vi over heia til Harkmark. Underveis stopper vi for å lese litt sammen i bibelen og syngje noen sanger. På den ene stoppen spiser vi medbrakt niste. Turen ender ved Harkmark kirke hvor vi avslutter med en enkel gudstjeneste. Den begynner kl. 17. Om du ikke går turen over heia er du velkommen på gudstjenesten.

Område: Harkmark, Mandal**Turlengde:** 8 km på sti i ulendt terreng**Møtested:** Harkmark kirke **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Unn Sandnes Eriksen**Arrangør:** Harkmark menighetsutvalg Tlf: 97 19 79 56JUNI
TIRSDAG
05**Kultur og historie på Odderøya**

Gåtur på Odderøya. Vi ser på områdene som planlegges tatt i bruk til nytt maritimt aktivitetssenter og museum.

Område: Odderøya, Kristiansand**Turlengde:** 2 km på vei**Møtested:** Odderøyaporten **Tid:** Kl. 17.00**Naturlos:** Kjentfolk**Arrangør:** Kristiansand Venstre Tlf: 93 87 71 13 / 91 58 44 84JUNI
TIRSDAG
05**I Vilhelm Krag's gamle by**

Orientering om mennesker, steder og hendelser i den nordvestre delen av Kvadraturen.

Område: Kristiansand**Turlengde:** ca. 2 km på vei**Møtested:** Ved fontenen utenfor Slottet **Tid:** Kl. 18.00**Naturlos:** Jan Henrik Munksgaard og Normann Liene**Arrangør:** Vilhelm Krag-selskapet Tlf: 48 15 78 88JUNI
ONSDAG
06**Fuglesangstur til Gill**

Vi spaserer på vei og sti i et fuglerikt område og naturlosene forteller om fuglelivet og hvilke fugler som synger. CD'er med de vanligste fuglesangene fås kjøpt.

Område: Gill, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 3 km**Møtested:** Lysløypa rett ved gården Gill**Tid:** Kl. 18.00**Naturlos:** Øyvind Fjeldsgård og Jan Ivar Eeg**Arrangør:** Norsk Ornitologisk Forening, Kristiansand og omegn lokallag Tlf: 45 21 81 78JUNI
ONSDAG
06**Sykkeltur i Jegersberg**

Vi sykler en ettermiddagstur i idylliske og historierike omgivelser langs grusveiene i Jegersberg. Turen passer for hele familien – vi tar oss god tid og triller syklene i de bratteste bakkene. Husk drikke, lappesaker og hjelm.

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** ca. 10 km**Møtested:** Hokus Pokus Barnehage ved UiA**Tid:** Kl. 18.00 (til ca. kl. 20.00)**Naturlos:** Per Svein Holte (MAF)**Arrangør:** Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 90 73 39 71, www.midt-agderfriluft.no

JUNI
SØNDAG
10**På gamal kjørkeveg til Kvinesdal kirke**

Kvinesdal kirke er 175 år. Før det kom bruer over Kvina, måtte dei fleste som budde på vestsida av åna gå eller ri ned på denne sida når dei skulle til kjørka. Folk kom heilt frå Ryggeåsen ved bytet med Fjotland. Vi skal ikkje gå så langt. Vi startar frå brua til Lyding og Egenes og går ned til Gullestad, mestedelen på veg. Fleire stopp med orientering om natur og kulturminne. I gamle dagar rodde eller ferja dei over til Liknes. Vi går over den nye Nesbrua. Det blir så friluftsgudstjeneste utanfor Menighetscenteret.

Område: Kvinesdal **Turlengde:** 5 km på vei**Møtested:** Egenes/Lyding bru**Tid:** Kl. 10.00, gudstjeneste kl. 12.00**Naturlos:** Anne-Berit Erfjord og Sigbjørn Risnes**Arrangør:** Kvinesdal Historielag i samarbeid med Kvinesdal Menighet Tlf: 41 69 62 20JUNI
SØNDAG
10**Bronehei, Dovrehei og Ørneknipen**

Vi legger opp til to turer. En kort tur til Bronehei, ca. 4 km på merket sti. Turen går i åpent terreng med flere vann og er barnevennlig. Fra Bronehei kan du se havet. Lang tur går til Ørneknipen, ca. 9 km på sti og ulendt terreng og er en litt mer krevende tur.

Område: Lindesnes, Vigmostad**Turlengde:** 4 km eller 9 km**Møtested:** Støle (på Vestheia) i Vigmostad **Tid:** Kl. 10.30**Naturlos:** Per Einar Bergstøl**Arrangør:** Vigmostad Helselag/Idrettslag/skole

Tlf: 38 25 93 41 / 92 28 30 55

JUNI
SØNDAG
10**Bosetting og kulturminner på Heddeland**

Turen går på en fin opparbeidet turvei. Vi passerer flere kulturminner i et flott kulturlandskap.

Område: Heddeland, Marnardal**Turlengde:** 6 km på vei og sti. Turen kan lett kortes inn dersom noen ønsker det.**Møtested:** Spillingkrysset på Heddeland **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Lokalkjent**Arrangør:** Marnardal Historielag Tlf: 97 05 57 08

JUNI
SØNDAG
10**Molybdengruva på Øvre Flottorp**

Turen går til den nedlagte molybdengruva, hvor det blir orientert om gruva og hvordan arbeidet foregikk. Videre går turen langs den gamle ferdssveien til Gråstad.

Område: Øvre Flottorp / Gråstad, Audnedal

Turlengde: 5 km på vei og sti

Møtested: Øvre Flottorp **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Tor O. Brandsdal

Arrangør: Grindheim IL **Tlf:** 38 28 02 05 / 90 05 67 39

JUNI
SØNDAG
10**Tur på Vestheia i Marnardal**

Turen går fra Bruskeland innom Bjørnhammen, Skogeknuten, Bjørkeli og "Frem"-hytta.

Område: Bruskeland, Marnardal

Turlengde: 7 km på sti og ulendt terreng

Møtested: Grendehuset på Bruskeland. Ta av fra Dalevegen ved Mannflåvannet, ca 8 km nord for Laudal.

Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Leiv Bruskeland

Arrangør: Bruskeland Bygdelag og FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen **Tlf:** 90 53 66 96

JUNI
SØNDAG
10**Vandretur med besøk på kulturminner**

Vandretur med besøk på gamle boplasser. Besøk og demonstrasjon av vannsag.

Område: Øvland, Songdalen

Turlengde: 3 - 4 km på sti

Møtested: Øvland i Songdalen. Merket fra rv. 461 i Kilen.

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Øystein Øvland m/flere

Arrangør: Finsland Historielag **Tlf:** 38 18 00 88 / 97 00 39 41

JUNI
SØNDAG
17**Ti på topp tur til Hestheia/Bjelland**

Fra stien mellom Bjelland og Ståby tar vi en avstikker opp til Hestheia (306 moh.). Vi følger skilting og merking fra Bjelland. Barnevennlig tur på under en time hver vei.

Område: Bjelland, Flekkefjord

Turlengde: Turen går på sti i ulendt terreng

Møtested: Bjelland **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening og Dalane Turistforening

Tlf: 40 47 70 99, www.turistforeningen.no/flekkfjord/

JUNI
SØNDAG
17**Vandretur frå Laugstøl til Espetveit**

Vi følger skogsvei inn frå Laugstøl i Gyland til den gamle stølen på Slettabø, og vidare til Espetveit. Det vil også bli mogleg å få sjå på det gamle langhuset på Sandvann som blei restaurert for nokre år sidan. Vandringa startar etter gudstenesta i Haughom kapell.

Område: Espetveit, Sirdal

Turlengde: 7 km på vei

Møtested: Haughom kapell **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Gudmund Eitland

Arrangør: Sirdal kyrkjelyd **Tlf:** 38 37 16 00

JUNI
SØNDAG
17**Randøyadagen**

Østre Randøya er ei perle i Kristiansandsskjærgården. Dette gamle forsvarsområdet er nå tilrettelagt for friluftsfolket. Lag og foreninger har overtatt de gamle bygningene, og på Randøyadagen vil flere av husene være åpne for besøkende. Det blir bl.a. fiskekonkurranse, demonstrasjon av ringmerking og blomstervandring. Det vil også bli omvisning i Fjellanlegget og friluftsgudstjeneste. Salg av kaffe, vafler, is og brus i kaféen i Vokterboligen. Kan bli endringer i aktiviteter. Se annonsering i avis i forkant av dagen.

Område: Østre Randøya, Kristiansand

Turlengde: 0,5 - 3 km, avhengig av hva man velger å gjøre

Møtested: Kongshavn for de som ønsker båtskys.

Parkering v/Kringsjø skole 1,2 km nord for Kongshavn.

Tid: Gratis båttransport mellom kl.11.00 og kl.12.00 fra Kongshavn. Friluftsgudstjeneste kl.12.00 ved Vokterboligen. Offisiell åpning av dagen ved Vokterboligen kl.12.30. Retur båttransport mellom kl.15.00 og 16.00

Naturlos / Arrangør: Norges Jeger- og Fiskerforbund, Speiderne, skolene og barnehagene på Østsida, Universitetet i Agder, Zoologisk forening, Botanisk forening, Ornitologisk forening, Kirkens bymisjon, Randesund menighet, Naturvernforbundet, Grønn Hverdag og Midt-Agder Friluftsråd **Tlf:** Midt-Agder Friluftsråd 95 85 11 11 www.midt-agderfriluft.no

JUNI
SØNDAG
17**Den gamle kirkeveien**

Turen går på den gamle kirkeveien fra Seland til Vigmostad. Før turen er det mulig å delta på gudstjeneste og felles grilling på Vigmostadhytta fra kl. 12.00.

Område: Vigmostad, Lindesnes

Turlengde: 2,5 km på sti

Møtested: Seland i Vigmostad **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Signe Håland

Arrangør: Vigmostad menighet **Tlf:** 38 25 92 58

JUNI
SØNDAG
24**Båttur på Lygne**

Oppmøte på Sjøkkeland. "Strandhogg" på Borgaryne (Jokumsøen) før turen går vidare mot "strandgardane" på vestsida av vatnet. Vandretur i kulturlandskapet. Ta med eingongsgrillar, grillmat og kaffi. Hugs også gode klær og redningsvestar. Alle som har tilgang til båt på Lygne, blir oppfordra til å møte opp med båten/kanoen på Sjøkkeland. Sogelaget vil ordne med båtskys for dei som ikkje har båt.

Område: Eiken, Hægebostad

Møtested: Sjøkkeland. Kjør ned mot vatnet frå fv. 42 ca. 100 m nord for Skeiekrysset **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Olav Eiken og Arvid Bryggeså m. fl.

Arrangør: Eiken sogelag **Tlf:** 47 75 95 99

JUNI
SØNDAG
24**Fjellhagens dag**

Programmet omfatter bl.a. gudstjeneste i Ljosland kapell, kunstnerisk innslag og vandring i Ljosland fjellhage.

Område: Ljosland, Åseral

Turlengde: Ca. 0,5 km

Møtested: Ljosland Fjellstove

Tid: Gudstjeneste kl. 11.00, fjellhage ca. kl. 12.30

Naturlos: Folk fra Ljosland Fjellhage og Agder Naturmuseum og botaniske hage

Arrangør: Ljosland Fjellhage, Fylkeskultursjefen i Vest-Agder og Agder naturmuseum og botaniske hage **Tlf:** 38 05 86 20

JULI
SØNDAG
01**Fedjestad-Homme med friluftsgudstjeneste**

Familietur i lettgått terreng, heldagsopplevelse. Vi går østover fra Fedjestad på en gammel renovert skolevei. Småkupert terreng med fine utsiktspunkter. Gudstjenesten foregår på Gården Homme. Her treffer vi alle som kommer østfra.

Område: Fedjestad, Flekkefjord**Turlengde:** 6 km på sti**Møtested:** Fedjestad (500 meter fra Gyland stasjon)**Tid:** Kl. 10.00**Naturlos:** Flekkefjord og Oplands Turistforening**Arrangør:** Flekkefjord og Oplands Turistforening**Tlf:** 91 82 94 31 - se annonseJULI
TIRSDAG
03**Vandring i Friluftsparken i Søgne** **K**

Vi starter ved kaféen i Helleviga og følger stien til Romsviga og deretter over Svensheia gjennom skogen rundt Donevann. Opplev ulike landskap og lytt til spennende fortellinger fra områdets historie. Nista inntas ved gapahukleiren ved Donevann.

Område: Friluftsparken i Søgne**Turlengde:** 6 km på sti**Møtested:** Kaféen i Helleviga **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Per Svein Holte, daglig leder i Midt-Agder Friluftsråd**Arrangør:** Midt-Agder Friluftsråd**Tlf:** 95 85 11 11 / 90 73 39 71, www.midt-agderfriluft.noJULI
ONSDAG
04**Den nye vindmølleveien Heskestad - Tomstadmarka**

Vi følger den nye veien mot Hellerfjellmyra til Hekkenfjellet. Noe lang spasertur på vei med delvis hard stigning. Det blir andakt, kaffe og kaker underveis.

Område: Vanse, Farsund**Turlengde:** 4 km**Møtested:** Fremmøte ved Heskestad **Tid:** Kl. 17.00**Naturlos:** Asbjørn Skøien**Arrangør:** Lista Menighetsråd **Tlf:** 99 48 85 05 / 38 39 38 13JULI
TORS DAG
05**Rosens dag**

Omvisning i rosehagene ved Agder naturmuseum og botaniske hage. Kåring av den best duftende rose. Salg av roseprodukter og informasjon. Ta med din vakreste rose og bli med i konkurransen om sommerens vakreste rose!

Område: Agder naturmuseum og botaniske hage, Kristiansand**Turlengde:** Ca. 1 km på vei**Møtested:** Agder naturmuseum og botaniske hage**Tid:** Kl. 18.00**Naturlos:** Gunnar Gundersen**Arrangør:** Agder naturmuseum og botaniske hage og Agder Roseforum **Tlf:** 38 05 86 20JULI
SØNDAG
08**Møteplassen Høge Varen på Kvinesheia** **K**

Folk frå Kvinesdal og Hægebostad vil også i år møtast på Høge Varen. Turen startar frå Bø, Årli og går over gamle slåtemyrer, forbi Kjeddinkjeppen, opp mot Stivleknuden, mellom Stivlevatnan og opp til varden. Denne turen er ca. 5 - 6 km. Folk frå Hægebostad startar frå Bakken - dette er litt kortare. Etter samlinga på Høge Varen med niste og orientering, går vi vidare til Bakken. Der ventar buss som kjører over heia til Årli.

Område: Kvinesheia, Kvinesdal og Hægebostad**Turlengde:** Ca. 10 km på sti**Møtested:** Promenaden Liknes - Bø, Årli - Bakken, Hægebostad**Tid:** Liknes kl. 10.00. Bø og Bakken kl. 10.30. Privatbilar**Naturlos:** Ingvald Tjørnholm og Rune Eikeland**Arrangør:** Kvinesdal Historielag og Hægebostad Sogelag**Tlf:** 38 35 08 27 / 90 03 28 52JULI
ONSDAG
11**Tur til Åserals tak - Skoræ**

Skoræ er på 1041 moh. og er regnet som Norges sørligste topp på over 1000 m. Den ligger i fjellet vest for Ljosland.

Område: Kvinesheia, Kvinesdal og Hægebostad**Turlengde:** 12 km på sti**Møtested:** P-plass ved Ljosland skisenter **Tid:** Kl. 10.00.**Naturlos:** Arne Forgard**Arrangør:** FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen**Tlf:** 90 01 36 07JULI
ONSDAG
11**Øyna rundt**

Turen går på vei fra Heiastranda (Hoskuldnes). Det blir andakt, kaffe og kaker underveis.

Område: Lista, Farsund**Turlengde:** 5 km på vei**Møtested:** Vanse kirke (Buss til Heiastranda) **Tid:** Kl. 17.00**Naturlos:** Asbjørn Skøien**Arrangør:** Lista Menighetsråd **Tlf:** 99 48 85 05 / 38 39 38 13**Pris:** Busstransport kr 70,- (familie kr 175,-)JULI
ONSDAG
18**Eitland - Skistad**

Turen går på sti fra Eitland til Skistad. Det blir andakt, kaffe og kaker underveis.

Område: Lista, Farsund**Turlengde:** 4 km på sti**Møtested:** Vanse kirke (Busstransport)**Tid:** Kl. 17.00**Naturlos:** Asbjørn Skøien**Arrangør:** Lista Menighetsråd**Tlf:** 99 48 85 05 / 38 39 38 13**Pris:** Busstransport kr 70,- (familie kr 175,-)

JULI
SØNDAG
22**Tur til Ånebjør og Saurbu**

K

Turen går på vei fra bommen til fjellgården Ånebjør. Derfra på sti til Saurbu der det en gang skal ha stått ei kirke. I romanen "Saurbufolket" forteller Håkon Thorstrand om livet her i middelalderen. Det er mulig å sykle til Ånebjør. Ønskes kortere tur, kan en returnere fra Ånebjør og ikke ta med turen innom Saurbu.

Område: Bortelid, Åseral**Turlengde:** 10 km t/r bommen - Ånebjør. 5 km t/r Ånebjør - Saurbu. Turen går på vei og sti.**Møtested:** Bommen ved Beinsvatn, ca 8 km nord for Bortelid
Tid: Kl. 11.00**Naturlos:** Betsy Folkvord**Arrangør:** FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen
Tlf: 91 15 69 06JULI
ONSDAG
25**Kleivlandsvannet**

Lett vandretur på vei til Kleivlandsvannet. Det blir andakt, kaffe og kaker underveis.

Område: Lista, Farsund**Turlengde:** 2 km på vei**Møtested:** Åmdal skole **Tid:** Kl. 17.00**Naturlos:** Asbjørn Skøien**Arrangør:** Lista Menighetsråd **Tlf:** 99 48 85 05 / 38 39 38 13JULI
SØNDAG
29**Olsokgudsteneste på Kvinen Turiststasjon**

Vandring fra Donsen i Solheimsdalen til Kvinen Turiststasjon. Historier om heieliv i tidlegare tidar. Friluftsgudsteneste på Turiststasjonen.

Område: Tjørhom, Sirdal**Turlengde:** 16 km tur retur**Møtested:** Donsen i Solheimsdalen **Tid:** Kl. 09.30**Naturlos:** Jarleiv Sinnes**Arrangør:** Sirdal kyrkjelydAUGUST
LØRDAG
11**I barnevandrernes fotspor**

K

Turen går fra kirka på Konsmo, stedet der barnevandrerne samlet seg. Vi går stien rundt Nepstad og Egebø før vi returnerer til utgangspunktet.

Område: Konsmo, Audnedal**Turlengde:** 6,5 km på vei og sti**Møtested:** Konsmo kirke **Tid:** Kl. 10.00**Naturlos:** Reidar Vrålstad**Arrangør:** FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen
Tlf: 90 89 76 70AUGUST
SØNDAG
12**Olavsdalen 2012**

Feiring av DNT Sør som fyller 125 år. Vi hedrer jubilanten med "Ein parafrase over dei første vandrane". Tekstforfatter er en lystig Paal-Helge Haugen og fremførelsen er ved skuespiller Knut Walle og operasanger Siri Torjesen. Ellers blir det mye allsang.

Område: Kristiansand, Søgne og Songdalen**Turlengde:** Fra Kjos: ca. 10 km, fra Søgne: ca. 4 km, og fra Rosseland: ca. 4 km**Møtested:** Kjos gård i Vågsbygda, Rosseland i Songdalen eller Søgne gamle kirke **Tid:** Vil bli avvertet senere**Naturlos:** Kjentfolk**Arrangør:** Vågsbygd Vel **Tlf:** 91 11 51 88 / 48 15 78 88AUGUST
SØNDAG
12**Sports & andaktstur til Eptevann**

Vi går på sti inn til Eptevannskilen. Litt lokalfortelling, andakt, natursti og matpause.

Område: Bjelland, Marnardal**Turlengde:** Ca. 3 km på vei og sti**Møtested:** Roland, ca. 8 km i fra rv. 462, (veien mellom Bjelland og Hægeland) Er skiltet: Roland **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Else Rosseland**Arrangør:** Bjelland menighetsråd og Bjelland Idrettslag
Tlf: 48 25 05 58AUGUST
SØNDAG
12**Pers have**

Omvising i Pers Have. Ta med niste. Det blir salg av kaffe og vafler.

Område: Auglandsbukta, Kristiansand**Turlengde:** 0,5 km på vei og i hage**Møtested:** Pers have, Jaktodden **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Per Ullstrup og Svein Ole Breland**Arrangør:** Stiftelsen Pers Have **Tlf:** 98 23 47 45AUGUST
TIRSDAG
14**Ser du ikke trærne for bare skog?**

Bli med på tur og lær deg forskjellen på gran og furu. Etter denne turen er du aldri mer i tvil, og kan lære andre hva norske bartrær heter.

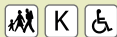
Område: Baneheia, Kristiansand**Turlengde:** 2 km på sti og ulendt terreng**Møtested:** P-plassen ved Svarttjønnveien (buss 10, 11 eller 12 til Eg) **Tid:** Kl. 18.00**Naturlos:** Marte Rostvåg Ulltveit-Moe**Arrangør:** Naturvernforbundet i Kristiansand
Tlf: 97 59 59 67

AUGUST
LØRDAG
18**Overnattingstur til Husøya på Hidra**

Lørdag 18. august – søndag 19. august
Vi møtes til en artig tur. Det blir fiske, bading og mye sosialt samvær. Vi håper å få til rappellering, kajakkpadling m.m. Som utgangspunkt egen båt, men ta kontakt så ser vi hva vi kan få til...

Område: Husøya, Hidra, Flekkefjord**Møtested:** Husøya **Tid:** Oppmøte når det passer deg, men vi er nok på Husøya i 12-tiden lørdag.**Naturlos:** Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening**Arrangør:** Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening **Tlf:** 40 47 70 99, www.turistforeningen.no/flekkkejford/
Se annonsen i Avisen Agder!AUGUST
SØNDAG
19**Tur langs turstiene ved Lindesnes Fyr**

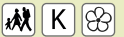
Landskapet her ute minner om høyfjellet – men utenfor er havet. Det blir fortalt om fyret og naturen i området. Turen går på sti og delvis ulendt terreng. Det er nødvendig med godt fotteøy.

Område: Lindesnes**Møtested:** P-plassen ved fyret **Tid:** Kl. 11.00**Naturlos:** Ole Bertil Madsen og Kjell Olsen**Arrangør:** FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen **Tlf:** 97 18 92 92AUGUST
SØNDAG
19**Vandretur på Møvik fort**

Vi vandrer langs den nedlagte jernbanetraseén på forsområdet. Turen gjennom det militærhistoriske landskapet er beskrevet i Festningsløypa for Møvik fort som deles ut på p-plassen ved starten på vandreturen. Dersom du ønsker det, kan du også ta turen på egenhånd. Løypa er de fleste steder egnet for barnevogn og rullestol. Kanonmuseet er åpent for besøk!

Område: Kroodden, Vågsbygd, Kristiansand**Turlengde:** 2,5 km på vei, delvis tilgjengelig for rullestol/ barnevogn**Møtested:** Kanonmuseets p-plass på Møvik/Kroodden**Tid:** Kl. 12.00**Naturlos:** Arild Andersen og Knut Gundersen**Arrangør:** Nasjonale festningsverk (Forsvarsbygg) og Kanonmuseet **Tlf:** 48 04 33 07AUGUST
SØNDAG
19**Tur til Busteinen**

Vi følger "Tyskerveien" langs Rossevannet, forbi forsvarsanlegg fra 1. verdenskrig og videre til Busteinen, som er en stor flyttblokk fra istiden.

Område: Songdalen**Turlengde:** 6 km på vei og sti**Møtested:** Rosseland (600 m forbi Kiwi Rosseland) **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Tormod Urdal og Øystein Dybesland**Arrangør:** Greipstad Historielag **Tlf:** 95 75 30 52AUGUST
SØNDAG
19**Utvald kulturlandskap på Vest-Lista**

Vest-Lista er eit av 22 utvalde kulturlandskap i Noreg. Vest-Lista er valgt på grunn av store kulturhistoriske og biologiske verdiar og aktivt landbruk. Vi ser på lynghei, steingarder og eit flott kuturlandskap.

Område: Lista, Farsund **Turlengde:** Ca. 6 km på vei og sti**Møtested:** Nordberg Fort **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Ole Steffen Gusdal og Inge Eikeland**Arrangør:** Vest-Agder-museet Lista og Vest-Agder fylkeskommune **Tlf:** 41 62 50 10AUGUST
SØNDAG
19**Ordførerens tur – Hausvik kystfort**

Turen går til kystfortet fra 2. verdenskrig med vandring gjennom fjelltunneler som leder til fantastisk havutsikt. Ta med lommelykt!

Område: Hausvik, Lyngdal **Turlengde:** 1,5 km på vei og sti**Møtested:** P-plassen ved Hausvik maritime **Tid:** Kl. 13.00**Naturlos:** Ingunn Foss (ordfører) og Magne Haugland**Arrangør:** Lister Friluftsråd og Lyngdal kultursenter KF **Tlf:** 38 33 40 40AUGUST
SØNDAG
19**Fra Rivefabrikken til Skifabrikken**

Turen går fra Spilling Rivefabrikk til Tjomslund Skifabrikk. Før turen er det mulig å delta på gudstjeneste ved Rivefabrikken kl. 12.00. Felles grilling og omvisning i Rivefabrikken fra kl. 13.00.

Område: Vigmostad, Lindesnes **Turlengde:** 2,5 km på vei**Møtested:** Spilling Rivefabrikk **Tid:** Kl. 14.00**Naturlos:** Arvid Hellenen**Arrangør:** Vigmostad menighet **Tlf:** 38 25 93 09AUGUST
TIRSDAG
21**Krigshistorie fra Hompen Høg**

Vi vandrer til Hompen Høg der Anders J. Løland lå i dekning for tyskerne fra november 1944 til mai 1945.

Område: Mykland, Iveland**Turlengde:** 4 km på sti**Møtested:** Vi samles langs rv. 403, ca. 2 km sør for Skaiå.**P-plass langs veien.****Tid:** Kl. 18.00**Naturlos:** Jon Tveit**Arrangør:** Iveland kulturkontor **Tlf:** 91 68 51 12

AUGUST
TORS DAG
23**Sykkeltur Tangvall - Stitjønn**

Vi sykler en ettermiddagstur inn i skogene nord for Tangvall. Turen passer for hele familien – vi tar oss god tid og triller syklene i de bratteste bakkene. Husk drikke, lappesaker og hjelm.

Område: Tangvall – Lunde – Repstad – Hellersdalen, Søgne

Turlengde: Ca. 10 km **Møtested:** Tangvall skole

Tid: Kl. 18.00 (til ca. kl. 20.00)

Naturlos: Erlend Falkgjerdet (MAF)

Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 95 85 11 11 / 90 91 44 48, www.midt-agderfriluft.no

AUGUST
FREDAG
24**Flaggermustur**

Sein kveldstur for å lytte på og se flaggermusene jakte.

Vi har med flere ultralyddetektorer og lommelykter.

Ta med egen lommelykt. Turen varer et par timer.

Område: Søgne

Turlengde: 0,5 - 1 km

Møtested: Søgne gamle kirke **Tid:** Kl. 21.30

Naturlos: Roar Solheim (Agder naturmuseum)

Arrangør: Agder naturmuseum og Norsk Zoologisk Forening Sørlandsavdelingen Tlf: 38 05 86 20, www.naturmuseum.no

AUGUST
SØNDAG
26**Tur fra Eikerapen til Dammen**

Turen går fra Eikerapen til Dammen inne ved Nåvatn. Mest kjent er nok dam 3 som har vært aktuell som konsertscene i forbindelse med Eikerapen Rootsfestival de senere årene.

Det blir informasjon om anleggsperioden for de særegne buedammene og litt om fremtidige utbyggingsplaner i området. Det er varierende terreng. Noe av turen går på vei, noe på sti og enkelte plasser på dårlig merkede stier.

Område: Eikerapen, Åseral

Turlengde: 12 km på vei og sti. Noe stigning og stedvis ulendt terreng

Møtested: P-plass ved turistsenteret i Eikerapen

Tid: Kl. 10.00

Naturlos: Aina Bjørndal

Arrangør: FLiR – Friluftsrådet for Lindesnesregionen Tlf: 90 19 65 11

AUGUST
SØNDAG
26**Padletur til Ogge med Barnas Turlag**

Familietur til padleidyllen Ogge. Innføring i kanopadleteknikk, padleorientering, øyhopping og grilling. Ta med mat og drikke.

Område: Ogge, Iveland

Turlengde: 4 - 5 km padling

Møtested: Esso stasjon ved Krossen (rv. 9), eller Ogge Gjestheim.

Tid: Esso stasjon kl. 10.00 eller Ogge Gjestheim kl. 11.00.

Naturlos: Per Thomas Skaanes

Arrangør: Barnas Turlag Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no
Pris: Kr 300,- pr familie som dekker leie av kano og griller
Ønsker påmelding!

AUGUST
SØNDAG
26**Tur til Fossdal - Dipleknuten**

Familietur i lettgått terreng på god sti. Vi følger en jevn stigning fra 200 moh. på Fossdal til 500 moh. på Dipleknuten. På Dipleknuten er det flott utsikt i alle retninger.

Område: Fossdal, Flekkefjord

Turlengde: 6 km på sti

Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord (egen bil)

Tid: Kl. 10.00

Naturlos: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Tlf: Se annonse

AUGUST
SØNDAG
26**Listakysten rundt 2012 – Verevågen til Snekkestø**

Turen går fra Verevågen til Snekkestø.

Tema underveis er natur og kultur langs Listakysten.

Område: Lista, Farsund **Turlengde:** 7 km på vei og sti

Møtested: Verevågen **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Ernst Mathiassen

Arrangør: Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista

Tlf: 91 63 48 99

AUGUST
SØNDAG
26**Sopptur til Bragdøya**

Vi leter etter matsopp - har med smaksprøver og spiser niste sammen. Vi har med kvalifiserte soppkontrollører som vil foreta soppkontroll. Kaféen pleier å være åpen for salg av is, vafler og kaffe.

Område: Bragdøya, Kristiansand

Turlengde: ca. 2 km på vei og sti

Møtested: Med båt fra kystlagets brygge ytterst i Auglandsbukta, Jaktoddensiden.

Tid: Kl. 12.00 Auglandsbukta, valgfri retur kl. 15.00 og kl. 16.00. (Alternativ båttransport fra Gravane kl. 11.30, retur 15.30)

Naturlos: Gunnvor Værp og Berit Kristensen (soppkontrollør)

Arrangør: Vest Agder sopp og nyttevekstforening, "Blomkålsoppen" Tlf: 92 62 43 29 **Pris:** Kystlagets båttransport

AUGUST
SØNDAG
26**"Med utsikt over Hekkfjellet"**

Vi kjører ca. en mil inn i fjellet fra Eiken sentrum. Turen går langs en fjellrygg, med en flott utsikt over Hekkfjell i sør og Tindfjell i nord. Ta gjerne med grillpølser eller annen bålmat.

Område: Eiken, Hægebostad **Turlengde:** Ca. 8 km

Møtested: Eiken kirke **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: Stein Erik Watne

Arrangør: Eiken idrettslag Tlf: 91 36 41 40

AUGUST
SØNDAG
26**Skjernøy rundt på sykkel**

Familiievennlig sykkelstur i rolig tempo langs gang/sykkelvei og landevei, på asfalt og grus.

Område: Skjernøy, Mandal **Turlengde:** Ca. 22 km

Møtested: Turistkontoret i Mandal **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: SLF Mandal (Syklistenes Landsforening)

Arrangør: SLF Mandal Tlf: 92 48 24 28

AUGUST
SØNDAG
26**Historisk vandretur til Daletjønnen og Rødbyen**

Vi trasker fra Vikeland og opp heia til Daletjønnen og gården Dalen, der vi tar en matpause. Vi vil bli fortalt om gårdens historie, før vi fortsetter turen over heia og havner i "Rødbyen" - 100 år gamle arbeiderboliger som er tatt vare på.

Område: Vennesla

Turlengde: 4 - 5 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: Ved Rimi Vikeland og Libermann Bakeri på Vikeland **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Karl Hodnemyr

Arrangør: Vennesla Historielag Tlf: 95 72 59 27

SEPT.
LØRDAG
01

På Ivelands tak

Vi går på merket sti til to flotte utsiktspunkt på Avdagsfjellet. Det blir noe informasjon om geologi underveis.

Område: Frigstad, Iveland

Turlengde: 4 km på sti

Møtested: P-plass 2,5 km vest for Frigstad-krysset, ca 10 km nord for kommunesenteret Birketveit **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Ole Fridtjof Frigstad

Arrangør: Iveland kulturkontor Tlf: 91 72 94 18

SEPT.
SØNDAG
02

Listakysten rundt 2012 – Snekkestø til Viken

Turen går fra Snekkestø til Viken via Vondestien.

Tema underveis er natur og kultur langs Listakysten.

Område: Lista, Farsund

Turlengde: 7 km i ulendt terreng på vei og sti

Møtested: Snekkestø **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Oddvar Pedersen (biolog UiO) og Kåre Magne Hansen

Arrangør: Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista

Tlf: 91 63 48 99

SEPT.
SØNDAG
02

Revøy og Korshavn

Turen går fra båthavna i Korshavn og er en 4 km rundtur på Revøy. Vi besøker en jorplekjeller, Årdalstrappa, Vakthuset og videre ned til "Ud i havnen" og tilbake til Korshavn robuer og båthavna. Det vil bli mange stopp underveis med historier fra gammel tid av Kurt Teisen som er vår naturlos. Er været fint, stopper vi for en lenger pause ved Vakthuset.

Område: Revøy og Korshavn, Lyngdal

Turlengde: 4 km på vei og sti, noe ulendt terreng

Møtested: Parkering på skiltet området som vil bli anvist

Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Kurt Teisen

Arrangør: Austad Historielag v/ Gjert Caspersen

Tlf: 38 34 77 98 / 99 36 83 23

SEPT.
SØNDAG
02

Sopptur i Jegersberg

Vi leter etter matsopp og markerer soppens dag med forskjellige aktiviteter. Det blir soppkontroll på stedet.

Område: Jegersberg, Kristiansand

Turlengde: Ca. 2 km på vei og sti

Møtested: P-plassen på Prestheia ved Grønn slette

Tid: Kl. 11.30

Naturlos: Hanne Katinka Hofgaard og Jytte Birk Kaas (soppkontrollør)

Arrangør: Vest Agder sopp og nyttevekstforening, "Blomkålsoppen" Tlf: 93 83 42 87

SEPT.
SØNDAG
02

Sopptur til Furulunden/Sjøsand

Vi markerer "Soppens dag" med sopptur i Furulunden/Sjøsand. Ta med mat og drikke. Det blir soppkontroll på stedet.

Område: Sjøsand, Mandal

Turlengde: 2,5 km på sti i ulendt terreng

Møtested: P-plassen ved hovedinngangen til Sjøsand camping **Tid:** Kl. 11.30

Naturlos: Kari Rasmussen og Hilde Johannesen (soppkontrollør)

Arrangør: Vest Agder sopp og nyttevekstforening, "Blomkålsoppen" Tlf: 95 11 29 26

SEPT.
SØNDAG
02

KOM DEG UT dagen på Bragdøya

Nasjonal turdag for alle. Arrangementet har et rikt mangfold av aktiviteter; kanopadling, kajakkpadling, roturer, seiling, klatring, kulturvandring, slakk line, orienteringsløp og åpen kafé med mer. Arrangementet egner seg også svært godt for ungdom.

Område: Bragdøya, Kristiansand

Møtested: Båt fra Auglandsbukta kl. 10.00 - 12.00, retur fra Bragdøya kl. 15.00 - 16.00

Tid: Kl. 12.00 på Bragdøya

Naturlos: Per Thomas Skaanes

Arrangør: DNT Sør Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no

Pris: Båttransport kr 30 (v) og kr 15 (b)

SEPT.
TORSDAG
06

Sykkeltur i Jegersberg

Vi sykler en ettermiddagstur i idylliske og historierike omgivelser langs grusveiene i Jegersberg. Turen passer for hele familien – vi tar oss god tid og triller syklene i de bratteste bakkene. Husk drikke, lappesaker, sykkellys og hjelm.

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** Ca. 10 km

Møtested: Hokus Pokus Barnehage ved UiA

Tid: Kl. 17.00 (til ca. kl. 19.00)

Naturlos: Kjetil Fossheim (MAF)

Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 48 10 37 57, www.midt-agderfriluft.no

SEPT.
TORSDAG
06

Tur til Lastadheia og Ålo

Turen går fra Lastad grendehus til Lastadheia og Ålo med retur til Lastad. Det vil bli mulighet for kjøring av veteranmotorer.

Område: Søgne **Turlengde:** 3,5 km

Møtested: Lastad grendehus ved Ålo i Søgne **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Gerd Lillian Olsen og Thor Borø

Arrangør: Søgne Kystlag Tlf: 99 55 34 30

SEPT.
LØRDAG
08

Romsvigadagen 2012

Familiedag i Romsvigas vakre kulturhistoriske omgivelser. Arrangørene byr på lefsebaking, kulturvandring, demonstrasjon av den gamle saga, roknappen for barn i alle aldre, aktivitet ved bagerovnen i Lilleviga og andre aktiviteter. Se annonsering i Budstikka for detaljert program i forkant av arrangementet.

Område: Romsviga, Søgne

Møtested: Romsviga, følg sti fra p-plassen ved Langenesveien **Tid:** Kl. 13.00 - 17.00

Naturlos: Søgne Kystlag, Naturvernforbundet og Midt-Agder Friluftsråd

Arrangør: Søgne Kystlag, Naturvernforbundet og Midt-Agder Friluftsråd

SEPT.
SØNDAG
09

Tur til Hamar-Spikeland

Familietur i lettgått terreng. Vi går fra Hamar over heia til Spikeland. På Spikeland er det en stor gammel nedlagt gård fra 1920-tallet med diverse serverdigheter.

Område: Kvinesdal **Turlengde:** 6 km på sti

Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord (egen bil)

Tid: Kl. 10.00

Naturlos: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Tlf: Se annonse

SEPT.
SØNDAG
09

Tur i Skopteland friområde

Turen går til Skopteland friområde, den gamle gården på Røyseland, Grønslåtta naturreservat og "Frem"-hytta. Det er åpent terreng med myrer, små vann, fjellknauser og spredt furuskog.

Område: Skopteland, Audnedal

Turlengde: 6 km på delvis ulendt sti

Møtested: P-plass ved Skopteland. Kjør vestover fra Konsmo mot Kvås. Følg skilt på Barstad mot Skopteland friområde.

Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Torfinn Hageland

Arrangør: FLiR – Friluftsrådet for Lindesnesregionen

Tlf: 99 29 07 51

SEPT.
SØNDAG
16

Listakysten rundt 2012 – Listeid til Ellenes

Turen går fra Listeid til Ellenes. Tema underveis er natur og kultur langs Listakysten.

Område: Lista, Farsund **Turlengde:** 7 km på vei og sti

Møtested: Listeid **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Frans Arne Stylegar (fylkeskonservator)

Arrangør: Sælør og Lista Kystlag og Vest Agder Museet Lista

Tlf: 91 63 48 99

SEPT.
SØNDAG
16

Sykkeltur rundt Tjomsevannet med Barnas Turlag

Fin, landlig sykkelturn rundt Tjomsevannet. Ta med bålmat.

Område: Tjomsevannet, Søgne

Turlengde: 3 - 4 km sykling på sti

Møtested: P-plass ved Søgne gamle kirke **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: Kurt Jahnsson

Arrangør: Barnas Turlag Søgne **Tlf:** 97 41 75 23

SEPT.
SØNDAG
16

Tur til Seland

Vi starter fra Solli bro og går til den nedlagte gården Lian hvor vi får høre litt fra gårdens historie. Videre går turen via Løyning til Slåta skolehus. Denne gamle skolestua fra 1913 er trolig den eneste i distriktet som er bevart i sin opprinnelige form. Her vil Nils Seland kåsere om skolens historie, forfatteren Hans Seland, gården og slekten Seland o.a. Det vil bli mulighet for biltransport fra Seland tilbake til utgangspunktet for turen.

Område: Flekkefjord **Turlengde:** Ca. 8 km på sti

Møtested: Solli bro – Fosselandsheia på gamle E 18

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Nils Seland

Arrangør: Flekkefjord Historielag **Tlf:** 41 60 37 54 / 95 20 40 28

SEPT.
LØRDAG
22

Sopptur i Baneheia

Vi plukker inn et mangfold av sopp, i tillegg til matsopp. Bli med å samle til utstilling på Agder naturmuseum, og lær om sopp.

Område: Baneheia, Kristiansand

Turlengde: 1-2 km på grusvei, sti og skog

Møtested: Tordenskjoldsgate barneskole **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: Berit Kristensen (soppkontrollør) og Barb Håland (soppkontrollør)

Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening,

"Blomkålsoppen" **Tlf:** 47 66 01 84

SEPT.
SØNDAG
23

Tur til Knaben-Eftestøl

Familietur i lettgått terreng. Vi går fra Knaben og følger dalen ut mot Eftestøl.

Område: Kvinesdal

Turlengde: 7 km på sti

Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord (egen bil)

Tid: Kl. 10.00

Naturlos: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Flekkefjord og Oplands Turistforening

Tlf: se annonse

SEPT.
SØNDAG
23

Soppdag

Ta med sopp fra ditt turområde og få de bestemt! Presentasjon av spiselige og uspiselige sopp. Smaksprøver og soppkontroll.

Område: Agder naturmuseum, Kristiansand

Turlengde: 0,5 km

Møtested: Agder naturmuseum og botaniske hage

Tid: Kl. 12.00 – 16.00

Naturlos: Godkjente soppkontrollører

Arrangør: Agder naturmuseum og botaniske hage og Vest-

Agder sopp- og nyttevekstforening **Tlf:** 38 05 86 20

SEPT.
SØNDAG
23

Topptur til Barlinddalsheia med Barnas Turlag

Fin rusletur i trolsk turterreng med fredede tresorter som kristtorn og barlind. Ta med niste og drikke. På toppen blir det noen enkle aktiviteter.

Område: Vågsbygd, Kristiansand **Turlengde:** 3 - 4 km på sti

Møtested: Auglandstjønn barnehage, Øvre Ringvei 91, Vågsbygd

Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Jostein Austvik

Arrangør: Barnas Turlag Vågsbygd **Tlf:** 91 62 11 85

SEPT.
SØNDAG
30

Tur til Mysinghåla

Turen går i et kulturminneområde, og kanskje vi finner restene etter flyrakene. Tur inn til hulene hvor sabotører fra krigen gjemte seg. Dette kan tas som en rundtur eller en kortere løype frem og tilbake.

Område: Eigersund, Rogaland

Turlengde: 3 - 4 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Fra E-39 mellom Helleland og Ualand følger man

veien mot Mysing og tar den merkede løypen fra p-plassen.

Tid: Kl. 11.00 på p-plassen

Naturlos: Kjentfolk

Arrangør: Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands

Turistforening og Dalane Turistforening

Tlf: 40 47 70 99, www.turistforeningen.no/flekkfjord/

SEPT.
SØNDAG
30

Sopptur til Strai

Tur i området rundt lysløypa, der vi jakter på de sene matsoppene som f.eks traktantareller.

Område: Strai, Kristiansand **Turlengde:** 1 - 2 km

Møtested: P-plassen ved Tollfårbakken (barnehagen)

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Marianne Baatz Johansen og Nina Tomstad

(soppkontrollør)

Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening,

"Blomkålsoppen" **Tlf:** 92 04 54 60

OKTOBER
SØNDAG
07

Tur til Gulringsteinen

Turen går til Gulringsteinen, opp med Vrå.

Område: Lindesnes

Turlengde: 6 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: Sjølingstad Uldvarefabrik A/S **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Tor Madsen

Arrangør: Sjølingstad Vel **Tlf:** 38 25 60 31 / 90 52 26 35

OKTOBER
SØNDAG
14**Kulturhistorisk vandretur i Tømmerrenna med Barnas Turlag**

Gøyal tur hvor vi følger de gamle tømmerstokkenes vei langs vassdraget. En annerledes og interessant kulturhistorisk vandring langs og over Otras bredder.

Område: Grovane, Vennessla

Turlengde: 3 - 4 km på vei og sti

Møtested: Ved Steinsfossen kraftstasjon **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Torunn Omdal

Arrangør: Barnas Turlag Vennessla Tlf: 41 54 99 21

OKTOBER
SØNDAG
21**Topptur til Ravneheia med Barnas Turlag**

Kupert vandretur med utgangspunkt i en av Kristiansands flotteste parker, Ravnedalen. En rundtur til toppen av Ravneheia før det går bratt ned igjen til Ravnedalen. Aktiviteter for store og små underveis.

Område: Ravnedalen, Kristiansand

Turlengde: 2 - 3 km kupert vandring på sti

Møtested: Kaféen i Ravnedalen **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Per Thomas Skaanes

Arrangør: Barnas Turlag Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no

OKTOBER
SØNDAG
28**Halloween på Fosseland**

Skrekk og gru...skikkelig skummelt! Kommer den snille hekse og heksungene i år også? Ta med egen mat/pølser og eventuelt litt eget godteri til bålkosten.

Område: Fosseland, Flekkefjord

Turlengde: Turen går på sti i ulendt terreng

Møtested: Fosseland jakt- og hundesenter **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening

Arrangør: Barnas Turlag – Flekkefjord og Oplands Turistforening og Dalane Turistforening

Tlf: 40 47 70 99, www.turistforeningen.no/flekkfjord/
Se annonse i Avisen Agder!

OKTOBER
SØNDAG
28**Fargerik høsttur til Lindåsen med Barnas Turlag**

Topptur i et flott naturreservat. Turen opp går gjennom gammel løvskog og opp mot toppen går skogen over i krokete furuskog. Konkurranser og aktiviteter på vei opp. Ta med niste og drikke.

Område: Lindåsen, Søgne **Turlengde:** 3 - 4 km på sti

Møtested: P-plass i sørenden av Tronstadvannet

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Kurt Jahnsson

Arrangør: Barnas Turlag Søgne Tlf: 97 41 75 23

OKTOBER
SØNDAG
28**Rusletur i Kjørrefjordskogen**

Familietur for store og små på sti og vei. Info om pyntegrønt og beiting med Shropshire sau, natursti, spikking, gratis bålcaffe, salg av pølser og brus.

Område: Kjørresfjor, Farsund **Turlengde:** 2 - 3 km på vei og sti

Møtested: Ved Malerbua, skiltet avkjørsel fra fv. 465

Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Uwe Rutzen og Per Kristian Stokke

Arrangør: Skogkonsult på vegne av OVF (Opplysningsvesenets Fond) i samarbeid med 1. Vanse speidergruppe og Skogselskapet Tlf: 90 09 55 58 / 95 19 14 93

OKTOBER
SØNDAG
28**Måneskinnstur til Gråmannen**

Måneskinnstur til Gråmannen (207 moh.), et flott utsiktspunkt over byen. Ta med lommelykt og niste.

Område: Gråmannen, Kristiansand

Turlengde: 4 km på sti

Møtested: Kjerrane v/Suldal/Hellemyr **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Harald Flå

Arrangør: DNT Sør Tlf: 41 51 32 69, www.dntsor.no

NOVEMBER
SØNDAG
04**Mørketur i Furulunden**

En eventyrlig opplevelse av naturen i skumringstimen. Passer for barn i alderen 6-10 år i følge med voksne. Turen går i ulendt terreng og varer en liten time. Ta med lommelykt!

Område: Furulunden, Mandal

Turlengde: Ca. 2 km i ulendt terreng

Møtested: Ved lysthuset, Kallhammaren **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Mandal vg.skole

Arrangør: Mandal vg.skole – Barne- og ungdoms- arbeiderfaglinjen Tlf: 47 60 62 84

NOVEMBER
SØNDAG
11**Lommelykttur ved Heptekjerr med Barnas Turlag**

Lommelykttur i skumringstid i skogen. Vi lyser etter reflekser og det blir også anledning til bålkos og tilberedning av bålmat.

Område: Heptekjerr, Vennessla **Turlengde:** 3 - 4 km på sti

Møtested: P-plass nesten øverst i Heptekjerrveien

Tid: Kl. 15.00

Naturlos: Torunn Omdal

Arrangør: Barnas Turlag Vennessla Tlf: 41 54 99 21

NOVEMBER
SØNDAG
21**Lommelykttur i Nedre Jegersberg med Barnas Turlag**

Bli med ut i den mørke spennende skogen i merket refleksløype. Bål i skogen og andre artige aktiviteter i mørket. Ta med lommelykt og bålmat.

Område: Jegersberg, Kristiansand

Turlengde: 2 - 3 km på vei og sti

Møtested: Hokus Pokus barnehage ved UiA

Tid: Kl. 16.00

Naturlos: Per Thomas Skaanes

Arrangør: Barnas Turlag Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no

NOVEMBER
SØNDAG
25**Reflekstur i Kjosdalen med Barnas Turlag**

Høstmørket gir nye aktivitetsmuligheter. Vi legger til rette en spennende refleksløype og har andre aktiviteter med lommelykt. Ta med sitteunderlag, vedkubber, bålmat, lommelykt eller hodelykt.

Område: Vågsbygd, Kristiansand

Turlengde: 3 - 4 km på vei

Møtested: Vågsbygd idrettsplass **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Jostein Austvik

Arrangør: Barnas Turlag Vågsbygd Tlf: 91 62 11 85

DESEMBER
SØNDAG
02

Friluftsnisser i Helleviga

Midt-Agder Friluftsråd inviterer til nissekveld for barn i alle aldre. I den blå desemberkvelden kan barna kvalifisere seg til ekte friluftsnisser. Ved å gjennomføre nisseløypa vil de få både nisselue og varm drikke rundt bålet. Ta med lommelykt/hodelykt.

Område: Helleviga, Søgne **Turlengde:** 1 - 2 km på vei og sti
Møtested: Helleviga, følg refleksløypa fra p-plassen.
Tid: Kl. 17.00 - 19.00
Naturlos: Friluftsnisser fra Midt-Agder Friluftsråd
Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd
Tlf: 95 85 11 11, www.midt-agderfriluft.no

DESEMBER
SØNDAG
09

Nissetur i Jegersberg med Barnas Turlag

Finn frem nisselua og bli med på tur i den stemningsfulle vinterskogen. Nissegrøt og saft. Og kanskje kommer julenissen?

Område: Jegersberg, Kristiansand
Turlengde: 1-2 km på vei og sti
Møtested: Grønn slette i Jegersberg, p-plass ved Prestheia
Tid: Kl. 15.00
Naturlos: Per Thomas Skaanes
Arrangør: Barnas Turlag **Tlf:** 97 70 45 68, www.dntsor.no

DESEMBER
FREDAG
21

Solsnudag på Odderøya

Vi feirer at sola "snur" og at det nå går mot lysere tider. Felles vandring til kafeen på Odderøya. Det vil bli salutt, litt underholdning og historier omkring Søndre batteri. Arrangementet varer frem til kl.19.00.

Område: Odderøya, Kristiansand
Turlengde: 2 - 4 km på vei og sti
Møtested: P-plassen på Odderøya **Tid:** Kl. 17.00
Naturlos: Harald Flå (Odderøyas venner) og Kjetil Fossheim (Midt-Agder Friluftsråd)
Arrangør: Odderøyas venner og Midt-Agder Friluftsråd
Tlf: 95 85 11 11 / 48 10 37 57, www.midt-agderfriluft.no

FEBRUAR 2013

FEBRUAR
SØNDAG
03

KOM DEG UT dagen på Høgås

Nasjonal turdag for alle. Arrangementet har et rikt mangfold av aktiviteter; trugetur, guidet skitur, skiteknikk kurs, skileik, skiskyting med rifler, vaffelsalg, tente bål og griller, skisprint med mer.

Område: Høgås skianlegg, Evje
Turlengde: Opp til hver enkelt
Møtested: Lavvo 2 km fra p-plass ved Høgås skianlegg. Oppkjørte løyper
Tid: Kl. 12.00 ved arrangementsarenaen (lavvoen)
Naturlos: Per Thomas Skaanes
Arrangør: DNT Sør **Tlf:** 97 70 45 68, www.dntsor.no

ALLEMANSRETEN

Allemansretten er viktig for vårt friluftsliv. Den bestemmer vår rett til å ferdes og oppholde oss i utmark hele året og innmarka om vinteren.

Allemansretten er en gammel hevdvunnen rett for alle til å ferdes og oppholde seg på annens grunn på visse vilkår. Friluftsløven kom i 1957 og lovfestet allemansretten. Norge er blant få land som har denne retten lovfestet, og den er i Norge mer omfattende enn de fleste andre land.

Hensikten med loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold med videre i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

Naturlos er mulig også takket være allemansretten. På grunn av denne kan vi ønske alle velkomne til mange slags turer i en mangfoldig og spennende sørlandsk natur.

FOTOGRAFER I ÅRETS NATURLOS

Midt-Agder Friluftsråd ved Kjetil Fossheim, Janne Johnsen, Monica Roland, Per Svein Holte og Erlend Falkgjerdet. DNT Sør ved Mie Kaasa, Per Thomas Skaanes, Marit Søltnæs og Mette Olsson. Museets venner Kristiansand ved Leiv Torstveit. Lyngdal Historielag. Foreningen "Skolehuset Ny-Hellesund" ved Peder Johan Pedersen. Per Svein Staalesen. Sirdal kyrkjelyd ved Per Øistein Rogstad. Einar Myrseth. Kvinesdal Historielag ved Anne-Berit Erfjord.

Vi takker alle øvrige bidragsyttere som dessverre ikke fikk plass i årets brosjyre.

naturlos

"Naturlos"-brosjyren sendes ut til alle husstander i samtlige kommuner i Vest-Agder, samt Iveland, Birkenes, Lillesand og Evje og Hornnes i Aust-Agder. Interesserte arrangører kan ta kontakt med Midt-Agder Friluftsråd hvis de ønsker å annonsere turer i Naturlosbrosjyren i 2013.

Telefon: 95 85 11 11

E-post: post@midt-agderfriluft.no

www.midt-agderfriluft.no

Layout og trykk: Bjørvand & Skarpodde AS 2012

www.naturlos.no

Økonomiske bidragsytere:

Aust-Agder
fylkeskommune

Vest-Agder
fylkeskommune

Kristiansand
kommune

Fylkesmannen i
Vest-Agder

Friluftsrådernes
Landsforbund